

Výukové strategie

Hana Horká

PS_21

Vaše názory na zhlédnuté záznamy

- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/G/10553/virtualni-hospitace-cesky-jazyk-a-literatura-prakticka-aplikace-teroreticky-poznatku-z-hlaskoslovi.html/>
- <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/z/14423/VIRTUALNI-HOSPITACE---POZNAVAME-SVET-A-NASI-REPUBLIKU-SEZNAMENI-S-LITOSFEROU.html/>

Formální struktura seminární práce:

Předmět – vzdělávací oblast:

Ročník:

Tematický celek:

Téma (3-4 vyuč. jednotek) *myšlenková mapa*

Cíle tématu: – *vybírat v RVP („cíle“, „klíčové kompetence“ a „očekávané výstupy“):*

- *kognitivní (vědomosti)*

- *psychomotorické (dovednosti, schopnosti)*

- *postojové - afektivní – výchovné (postoje, potřeby, zájmy, hodnoty)*

Téma vyuč. jednotky	Výukové cíle*)	<u>Did.an.učiva</u> POJMOVÁ	<u>Did.an.učiva</u> OPERAČNÍ	Výukové strategie	Evaluační nástroje Metodické poznámky
<i>z mapy</i>	<i>vyplývají z cílů tématu</i>	fakta	učební úlohy		
		pojmy	(zadání)		
		generalizace	(otázky)		
			KONKRÉTNĚ, ve 2. os.		

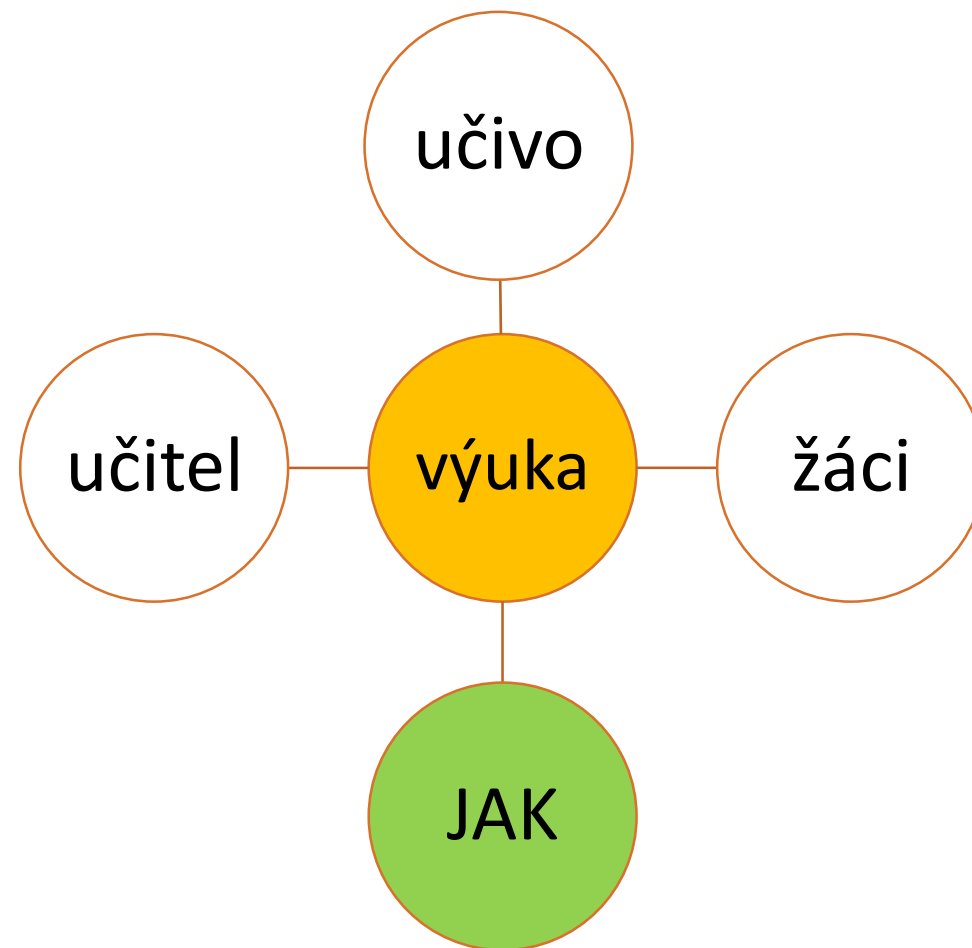
Cíl semináře

Student/ka:

- vymezí/vysvětlí pojmy: výuková metoda, výuková strategie, formy výuky;
- rozliší výukové strategie a zdůvodní jejich aplikaci ve výuce;
- zhodnotí účinnost výukových metod ve vazbě na různé typy učebních úloh;
- zdůvodní volbu metod ve výuce (na praxi);
- navrhne/vytvoří alteraci výukové metody a zdůvodní.

Práce ve skupinách

1. Popište, **jak** učitel/ka postupuje ve výuce, aby dosáhl/a výukového cíle, jak vyvozuje učivo, jak podporuje učení žáků.
2. Využijte zkušeností z učitelské praxe nebo z předchozího vzdělávání na ZŠ či SŠ).

Učitel/ka ve výuce

Vysvětluje

Demonstruje ukázky

Předvádí modely

Znázorňuje

Zapojuje žáky

Motivuje

Zadává zajímavé úkoly

Promýšlí postup, metody a formy, pomůcky

Radí, pomáhá...

Výukové strategie (Pasch 1998, s. 195)

- promyšlené způsoby vedení výuky, které jsou optimální v **konkrétní třídě**, pro **konkrétního učitele** a **konkrétní učivo** (téma, předmět), a které učitel volí, aby se žáky dosáhl vytyčených cílů výuky; **adekvátní kombinace metod, forem, prostředků a podmínek výuky.**

Jak bylo prezentováno učivo různých předmětů na ZŠ a SŠ?

Např. fyziky, dějepisu, zeměpisu

- přírodopisu, chemie,...
- hudební výchovy, výtvarné výchovy

- <https://urbancova.webnode.cz/prima-a2/> Brownův pohyb, Archimedův zákon
- <https://www.avmedia.cz/skoly/interaktivni-vyuka>
- https://www.youtube.com/watch?v=W_9FXLdnHys
- Je palmový olej opravdu nejhorší?
- Insert
- <https://cs.istanbulbear.org/vajnyie-ponyatiya-didaktiki-didakticheskie-printsipyi-obucheniya-sredstva-i-metodyi-1029>

ZÁKLADNÍ STRATEGIE:

DEDUKTIVNÍ

INDUKTIVNÍ

**SOCIÁLNĚ
ZPROSTŘEDKOVANÁ
VÝUKA**

Deduktivní strategie

- Typická pro transmisivní školu (ale také nepostradatelná) – „jasný cíl a účel“, učitel „má vše pod kontrolou“.

Schéma:

- Výklad – vysvětlení (nový pojem, definice, vzorec) – hotový poznatek
- Předvedení, procvičení v příkladech („řízené procvičování“)
- Aplikace v úkolech („znalost“, porozumění)
- Zhodnocení výsledků, ověření znalostí (žák umí - neumí)

Induktivní výuka (**problémová**) – autentické učení

- Typická pro konstruktivistické pojetí výuky, umožňuje budování poznatků „zevnitř“ (od prekonceptí), rozvíjí metakognitivní schopnosti dětí (učit se).

Schéma:

- Problém – **bádání, zkoumání, přemýšlení, hledání řešení**
- Objevování významu pojmu nebo teorie
- Použití, ověření v autentických situacích
- Vyhodnocení výsledků a postupů

Jak zjistíme způsob uvažování žáků o daném tématu, jeho individuální zkušenosti, představy, interpretace?

1. Konstrukční techniky

- kreslení schémat a obrázků s legendami a komentáři
- -písemné nebo ústní odpovědi na otázky typu Proč? Co se děje, když...? Co by se stalo kdyby...? Co je to...?
- Definování slov a vysvětlování rozporných fakt (říká se, že ...Proč tedy...).
- Doplnit příběh s otevřeným koncem, dokončit neúplné věty apod.
- Hraní rolí (řešení různých modelových situací, hraní historických postav, profesí...).

Projektivní techniky

Např. metoda slovních asociací – žákova reakce na dané slovo vyslovením prvního slova, které ho napadne.

Soubor těchto reakcí je určitým **obrazem vnitřního světa žáka.**

Autentické učení (Pasch, 1998, s. 149, Kalhous; Obst 2002, s. 168, Kovaliková 1995, s. 183, 137)

„Skutečné“ učení – učení NĚČEMU (nikoli O NĚČEM):

- “opravdové” učení; neučíme se “jakože něco děláme” (akademicky), ale v situacích reálného života,
- Je založené na **bádání, zkoumání;**
- **Autentickým produktem** - zpracování nějakého tématu a jeho prezentace v podobě plakátu, posteru, nástěnky nebo výstavy.

Znaky autentického učení (Newmann 1991)

- **Cílem** (výsledkem) je spíše **produkce (tvorba)** – nikoli reprodukce znalostí, tzn.:
- vyřešit **problém**, **prozkoumat otázku**, **vytvořit** novou věc, **navrhnout** postup apod.
- Základem autentického učení je **“oborové zkoumání”** – **“badatelská činnost”** v různých oblastech života. Žáci potřebují:
 - a) důkladné znalosti oboru,
 - b) vědomosti o výzkumu (výzkumná otázka, metoda, postup, měření, zaznamenávání výsledků, interpretace a vyvození závěrů, návrh využití v praxi).

“Skutečné” problémy

Výzkumné projekty

- žáci mají **prozkoumat** ve školní jídelně oblibu různých jídel,
- prozkoumat, jak sluneční světlo ovlivňuje růst rostlin,
- **zjistit**, jak žili v obci lidé za války,
- zjistit, jaké látky znečišťují potok protékající naší obcí a jak se tam dostávají,
- **na základě pozorování popsat** život pavouka (kočky, morčete...) apod.

Projekty občanské angažovanosti (s cílem zlepšit něco ve svém okolí)

- vytvořit školní recyklační program
- zřídit turistické stezky v okolí,
- navrhnout a realizovat rekultivaci ohrožené lokality v obci či jejím okolí,
- naučit své vrstevníky, jak se chovat v případě podezření, že jejich kamarád bere drogy apod.

Problémy v uměleckých výchovách (s cílem autenticky vyjádřit určitou myšlenku, téma či estetickou hodnotu jako dospělí tvůrci)

- formulovat vlastní myšlenky v příběhu o přátelství,
- vyjádřit tancem hněv,
- výtvarně vyjádřit vodu apod.

Sociálně zprostředkovaná výuka

Žáci se učí společně a od sebe navzájem.

- Kooperativní učení
- Simulace
- Hraní rolí

Školy ve Finsku

- <http://www.pedagogicke.info/2019/10/aneta-stokrova-nebojte-se-rozbit.html>
- <https://dum.rvp.cz/materialy/archimeduv-zakon-pro-zs.html>
- <https://dum.rvp.cz/materialy/riskuj-podminky-zivota-na-zemi.html>
- <https://dum.rvp.cz/materialy/zastupci-ptaku-metodou-i-n-s-e-r-t.html>

Literatura

- Pasch, M. a kol. (1998). *Od vzdělávacího programu k vyučovací hodině*. Praha: Portál.
- Fisher, R. (1997). *Učíme děti myslet a učit se: praktický průvodce strategiemi vyučování*. Praha: Portál.
- Silberman, M. (1997). *101 metod pro aktivní výcvik a vyučování*. Praha: Portál.
- Grecmanová, H., Urbanovská, E. (2007). *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. Olomouc: Hanex.
- Maňák, J., Švec, V. (2003). *Výukové metody*. Brno: MU.
- Kotrba, T., Lacina, L. (2007). *Praktické využití aktivizačních metod ve výuce*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu.
- Sitná, D. (2009). *Metody aktivního vyučování: spolupráce žáků ve skupinách*. Praha: Portál.
- Kasíková, H. (2004). *Kooperativní učení a vyučování. Teoretické a praktické problémy*. Praha: UK.

- Virtanen, P., , H. and Niemi a Nevgi, A. (2017). Active Learning and Self-Regulation Enhance Student Teachers' Professional Competences. *Australian Journal of Teacher Education*, Vol. 42, 12, p.
- Prince, M. (2004). Does Active Learning Work? A Review of the Research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223–231. <https://doi.org/10.1002/j.21689830.2004.tb00809>.
- Watkins, C., Carnell, E., and Lodge, C. (2007). *Effective learning in classrooms*, London: Sage. <https://doi.org/10.4135/9781446211472>.